

N:o 269.

Af herr **Lindhagen**, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lag angående husbehofsskogar inom vissa områden m. m. samt med förslag till lag om uteslutande tillsvidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden m. m.

För slutförandet af de återstående afvittringarne, hvilka enligt 1901 års riksdagsskrifvelse borde ske efter väsentligen ändrade grunder, ha i propositionerna n:is 108, 109 och 110 hänskjutits till Riksdagens afgörande några frågor, berörande denna sak. I det stora hela är dock meningen, att ordnandet fortfarande skall ske på administrativ väg, ehuru väl den nya afvittringsstadgan och föreskrifterna för allmänningsskogarne med synnerligt fog också borde af Riksdagen pröfvas såsom innefattande viktiga förfoganden öfver staten tillhörig fast egendom och viktiga afgöranden om enskildes (hemmansägares, lappars och inhysingars), rättsförhållanden.

Kungl. Maj:t har emellertid ansett administrationen böra ensam utöfva alla dessa befogenheter, därför att afvittringarne förut åvägabragts på *administrativ väg* och därför att genom ett uppskof den nu för afvittringsverket anställda personalen skulle blifva utan sysselsättning. Intet af dessa skäl äger någon giltighet i och för sig. Det sista ingen alls. Och hvad det första angår, så har ju administrationen ådagalagt en fullständig oförmåga att handhafva dessa saker. Genom dess försorg har afvittringens ändamål totalt förfelats och istället en mängd såsom det synes obotliga riksolyckor framkallats.

Emellertid torde det vara lönlöst att nu söka få en återförvisning af ärendet till stånd i sakernas nuvarande läge. Man kan ju också med fog säga, att med hänsyn till den mångfald uppgifter, som föreligger den nu ifrågavarande afvittringen och hvilka till stor del kunna öfverskådas först under förrättingens lopp, så blir det lättare att ordna saken på administrativ väg, ifall det sker med omtanke. Till de ämnen, som underställts Riksdagens pröfning, synes dock Riksdagen böra i hvarje fall göra några ytterligare erinringar.

Ostridligt torde vara, att man nu på allvar skall tillse, att då kronan går att skänka bort sin skog *gåfvan både nu och för framtiden kommer i de rätta händerna*. Det enda riktiga och verksamma sättet därför, är att kronan behåller den juridiska äganderätten till marken samt upplåter skog under nyttjande- eller servitutsrätt. Det torde dock likaledes vara lönlöst att söka nu få genomförd en sådan utgångspunkt för sakens ordnande.

Man har i stället sökt vinna målet hufvudsakligen genom den obestriddigen genomgripande förändringen att afsätta saluskogar till allmänning. Detta anser Kungl. Maj:t i förevarande propositioner vara nog. Norrlandskommittén och ämbetsmyndigheterna ha ansett ytterligare försiktighetsmått böra vidtagas.

Kommittén hemställer således till en början, att ansökan om nya nybyggesanläggningar och dessas skatteomföring icke må beviljas annan än den, som kan antagas vilja och kunna själf bruka fastigheten för att därigenom bereda sig sitt nödiga lifsuppehälle. Af de små nybyggen, som tillkommit vid efterafvittring i Arvidsjaur, utfärdades år 1901 för sex nybyggen skatte- eller s. k. emissionsbref för sågverksinspektorer. I Jockmock lär det äfven på senaste tider tillgått på enahanda sätt. Detta såsom exempel.

Vidare förordade kommittén att från delaktighet i skogsallmänningsafkastning borde uteslutas jordägare, hvilka uppenbarligen icke för egen utkomst bruka jorden eller äro på stället boende. Detta bör, såsom erfarenheten visat, också omfatta förlust af rösträtt i allmänningsförvaltning. Med de vidgade möjligheter, förslaget bereder jordägare att få jämväl till afsalu afyttra skog från husbehofsskogsområde, är det angeläget, att sådan jordägare, som ofvan sägs, jämväl fråntages all rätt att använda husbehofsskog till afsalu. Det torde böra anmärkas, att år 1901 ofvan odlingsgränsen inom Dorotea af 29 hemmansdelar åtminstone 26 icke innehades af själfägande bönder. Afvittringen af denna trakt skulle således redan nu endast få till uppgift att grundlägga en bolagsdomän.

Äfven de i ämnet hörda ämbetsmyndigheterna hafva ansett, att till förekommande af obehöriga förvärf eller sammanslagning af flera brukningsdelar särskilda bestämmelser måste träffas om förfoganderätten i dylika fall öfver husbehofsskogar.

Det vore underligt, om Riksdagen skulle med öppna ögon fortfarande underlåta att iakttaga sådana försiktighetsmått, som kommittén och ämbetsmyndigheterna ansett tillrädliga.

Den viktiga frågan, om *husbehofsanslagens omfattning* skall i den mån frågan ej pröfvats vid 1905 års riksdag, enligt förslaget också afgöras på administrativ väg. Kammarkollegium, domänstyrelsen och landtbruksstyrelsen ha i sitt gemensamma utlåtande sökt föreslå objektiva grunder för sådant anslags tilldelning åt de olika brukningsdelarne. Enligt förslaget skall tilldelningen ske efter mantal såsom vid tidigare afvittringar ägt rum. Denna senare lösning är utan tvifvel enklare och lättare genomförbar.

Men här tillkommer den viktiga omständigheten, att hemmansdelarna endast äro provisionellt skattlagda och att den definitiva mantalssättningen skall äga rum just under afvittringen. Hemmantalet skall därvid bestämmas efter den höafkastning ägorna anses kunna i medeltal årligen gifva. Bestämmelserna härom hafva vid de tidigare afvittringarna tolkats olika inom skilda län och för öfrigt som bekant ledt till stora missbruk. De enskilda intressenterna ha i mån af företagsamhet och inflytande fabricerat bevis med uppdrifna beräkningar af höafkastningen i syfte att få så högt mantal åsatt som möjligt och skogstilldelningarne lämpade därefter. Dessa sträfvanden ha i stor utsträckning lyckats, ofta på det mest skandalösa sätt. Landtnätaren är faktiskt den, som istället för statsmakterna beslutar i detta ämne; allt beror på hans omdöme, samvetsgrannhet och icke minst själfständighet.

För öfrigt kan det icke nog betonas, hur oundgängligt det är, att ledningen af afvittringsverket på olika händer uppdrages åt omdömesgilla, själfständiga och karaktärsfasta personer. Annars kommer det att i stor utsträckning gå fortfarande såsom hitintills på det sättet, att de enskilda intressena och det enskilda målmedvetna initiativet å ena och myndigheters bristande vakenhet, outvecklade rättskänsla eller mindre kraftiga initiativförmåga å andra sidan skola samverka därhän, att det afsedda ändamålet i mycket kommer att förfelas. För att i vidsträcktare mån, än med förslaget kan ske någon ytterligare kontroll härå skall kunna utöfvas, synes böra stadgas åtminstone, att befallningshafvandes slutliga afvittringsutslag oafsedt förd klagan skall underställas Konungen.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställes,

att Riksdagen med anledning af propositionerna n:is 108 och 109 ville

1:o) besluta stadganden i syfte att statens skogstilldelningar åt hemman vid afvittringen nu och framdeles komma att tjäna sitt ändamål, nämligen att vara ett stöd för en själfständig, i orten bosatt jordbruksbefolkning;

2:o) besluta eller hos Kungl. Maj:t framhålla nödvändigheten af föreskrifter i syfte att vid skattläggningen sträng kontroll öfvas, att ej mantalets storlek oskäligen uppdrifves för erhållande af oskäliga skogstilldelningar; och

3:o) besluta, att Konungens befallningshafvandes afvittringsutslag skola i hela sin vidd underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 1 maj 1909.

Carl Lindhagen.
